

Dokazování

Rozhodnutí v trestním řízení

Úvod do trestního práva hmotného a procesního I.

Přednáškou provází J. Provazník

Dokazování

- Postup OČTŘ v součinnosti stran, jehož účelem je zjištění skutkového stavu pro rozhodnutí v trestním řízení
- Předmět dokazování
 - zda se skutek, v němž je spatřován TČ, stal
 - zda jej spáchal obviněný, příp. z jakých pohnutek
 - okolnosti relevantní pro povahu a závažnost skutku a pro osobu a poměry pachatele
 - okolnosti relevantní pro stanovení následku, výše škody či bezdůvodného obohacení
 - okolnosti, které vedly ke spáchání TČ

Základní terminologie dokazování

- **Pramen důkazu**
 - nosič relevantních informací (paměť svědka, listina, tělo oběti atd.)
- **Důkazní prostředek**
 - procesní forma získání těchto informací (výslech svědka, provedení listinného důkazu, ohlední těla)
- **Důkaz**
 - informace samotná
- **Předmět důkazu**
 - k jaké skutečnosti má ten který důkaz být proveden, tj. co se jím má objasnit
- **Rozsah dokazování**
 - rozsah nutný k rozhodnutí

Dělení důkazů

- Originální a odvozené
 - např. originál listiny vs. její kopie
- Přímé a nepřímé
 - např. očitě svědectví vs. pachová stopa
- Usvědčující a ospravedlňující
 - např. doznání obviněného vs. alibi

Absolutní a relativní neúčinnost důkazu

- Neúčinnost zabraňuje OČTŘ, aby k důkazu přihlédl
- Absolutní neúčinnost
 - nezhojitelnost
 - např. doznání získané mučením
- Relativní neúčinnost
 - lze zhojit, resp. zpravidla bývá podmíněná
 - např. provedení výslechu osoby, která má zákonnou povinnost mlčenlivosti, jež je následně této povinnosti zproštěna

Základní zásady dokazování

- Materiální pravdy
 - ve prospěch i v neprospěch v rozsahu nutném pro rozhodnutí tak, aby nebyly důvodné pochybnosti
- Volné hodnocení důkazů
 - vnitřní racionální a komplexní uvážení OČTŘ
- Zásada vyhledávací
 - OČTŘ nejsou vázány návrhy stran
- Zásada ústnosti
 - zejména svědecké výpovědi
- Zásada bezprostřednosti
 - dtto

Proces dokazování

- Vyhledávání důkazu
 - operativně pátrací činnost, jiný důkaz, návrh obviněného
- Zajištění důkazu
 - zabezpečení, že bude moci být proveden – např. odnětí věci při domovní prohlídce
- Provedení důkazu
 - získání informace procesní formou
- Hodnocení důkazu
 - zákonnost, pravdivost, závažnost
- Prověření důkazu

Důkazní prostředky

- Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci
- Výslech obviněného
- Výslech svědka
- Znalecký posudek a odborné vyjádření
- Věcné a listinné důkazy
- Ohledání osob a věcí
- Vyšetření duševního stavu
- + např. pachové stopy

Co není způsobilým důkazem

- Fyziodetekční zařízení (polygraf)
- Sérum pravdy
- Hypnóza

Výslech obviněného

- Právo, nikoliv povinnost
 - může využít zcela, částečně, vypovědět jen to, co chce, ale neodpovídat na otázky
- Průběh výslechu obecný
 - monologová a dialogová část
- Nemůže být trestně odpovědný za křivou výpověď
- Může být trestně odpovědný za křivé obvinění

Výslech svědka

- Zákaz výslechu
 - státem uložená či uznávaná povinnost mlčenlivosti
 - utajované skutečnosti stupně tajné a přísně tajné
 - neplatí, má-li ve vztahu k tomuto činu oznamovací povinnost
- Možnost odepření výslechu
 - ve vztahu k obviněnému příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh
 - přivodil-li by sobě či osobě blízké riziko trestního stíhání
- Věrohodnost svědka
 - obecná a specifická
 - vs. pravdivost výpovědí
- Trestní odpovědnost za křivou výpověď či křivé obvinění

Znalecký posudek a odborné vyjádření

- Je-li třeba odborných znalostí
 - prioritu má odborné vyjádření
- Znalci zapsaní v seznamu vs. znalci *ad hoc*
- Námitky proti osobě znalce, jeho zaměření či proti formulaci otázek
- Zpravidla písemný
 - u soudu ústně znalec vysvětluje, doplňuje
- Znalecký posudek
 - nálezová část
 - posudková část
 - znalecká doložka

Věcné a listinné důkazy

- Věcné důkazy
 - provedení důkazu zpravidla protokolem o ohledání, odborným vyjádřením, fotodokumentací atd.

- Listinné důkazy
 - listiny v elektronické podobě se zpravidla tisknou do spisu
 - strany mohou žádat přečtení každé listiny v plném rozsahu
 - nevyžadují-li to -> konstatuje se jejich obsah

Ohledání osob a věcí

- Je-li třeba přímým pozorováním objasnit skutečnosti důležité pro trestní řízení
 - zpravidla se přibírá znalec

- Prohlídka těla
 - každý má povinnost podrobit se
 - lékař, nebo osoba stejného pohlaví
 - povinnost strpět odběr krve či DNA
 - povinnost nechat se ztotožnit, byla-li osoba přítomna na místě činu

- Pitva a exhumace
 - nutný souhlas státního zástupce

Vyšetření duševního stavu

- Vždy znalec z oboru psychiatrie
- Obviněný, výjimečně i svědek, je-li to potřeba k posouzení jeho věrohodnosti a jeho výpověď je zvláště důležitá
- Obviněného nelze nutit, aby s ním aktivně spolupracoval
- Nespolupracuje-li:
 - soud může nařídít pozorování duševního stavu ve zdravotnickém ústavu
 - maximální doba – 2 měsíce, lze prodloužit o měsíc
 - nelze u svědka

Tzv. zvláštní způsoby dokazování

- Dříve metody kriminalistické taktiky
 - následně vloženy do TŘ
- Prověrka na místě
- Rekonstrukce
- Rekognice
- Konfrontace
- Vyšetřovací pokus

Operativně-pátrací prostředky

- Zvláštní skupina institutů
- Účelem je zpravidla vyhledání a současně zajištění důkazů
 - mezi zajišťovacími instituty a důkazními prostředky
 - výsledkem je však zpravidla důkaz v některé z již existujících forem
- Předstíraný převod
- Sledování osob a věcí
- Použití agenta

Rozhodnutí v trestním řízení

- Nejvýznamnější procesní úkony OČTŘ
 - vznik, změna a zánik procesních práv a povinností
 - umožňují postup v průběhu řízení
- Druhy
 - rozsudek
 - usnesení
 - trestní příkaz
 - rozhodnutí sui generis

Členění rozhodnutí

- Meritorní a procesní
 - meritorní – ve věci samé (zejména vina a trest)
 - procesní – pouze úprava postupu řízení
- Mezitímní a konečné
 - mezitímní – např. usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání
 - konečné – např. usnesení o postoupení věci k projednání jinému orgánu
- Pravomocná a nepravomocná
- Atd.

Rozsudek

- Meritorní konečné rozhodnutí
 - jedině soud, kde to zákon výslovně stanoví
 - lze vydat i v opravných řízeních
 - výlučné rozhodnutí pro uznání viny (srov. však § 314e odst. 7 TR)
- Odsuzující vs. zprošťující
- Struktura
 - „Jménem republiky“
 - návětí
 - výrok(y)
 - odůvodnění (lze se vzdát, vzdal-li se i odvolání)
 - poučení (vždy opravný prostředek – odvolání)

Usnesení

- Procesní rozhodnutí
 - může však být i konečné a *de facto* meritorní
 - obecná forma (nestanoví-li zákon jinak)
 - jediná forma rozhodování SZ a policejního orgánu
- Upravuje široký okruh procesních otázek
- Struktura
 - označení orgánu, který je vydal
 - den a místo
 - výrok(y)
 - odůvodnění (není vždy)
 - poučení o opravném prostředku (není vždy)

Trestní příkaz

- Jen v řízení před samosoudcem
 - účelem je usnadnit a zrychlit řízení
 - neprovádí se hlavní líčení, neodůvodňují se skutková zjištění
 - „nabídka“ trestu (tresty omezené – nelze např. nepodmíněný trest odnětí svobody), podá-li obviněný odpor, musí proběhnout hlavní líčení
- Meritorní rozhodnutí s rozvazovací podmínkou
- Jednoduchá struktura
 - návětí a označení obviněného
 - výrok(y)
 - poučení o právu podat odpor (vždy)

Rozhodnutí sui generis

- Zvláštní druhy rozhodnutí
 - zpravidla tam, kde není přípustný opravný prostředek
 - mnohdy však spojena se zásahy do základních práv a svobod (potřeba operativnosti postupu)
- Příklady
 - obžaloba
 - příkaz k domovní prohlídce
 - přibrání znalce
 - ustanovení obhájce
 - atd.

Právní moc a vykonatelnost

- Právní moc
 - nezměnitelnost a závaznost
 - u rozsudku: není-li odvolání přípustné, uplynula-li k němu lhůta, osoby oprávněné se vzdaly či o něm bylo rozhodnuto
 - u usnesení *mutatis mutandis* totéž
 - někdy právní moc již vyhlášením!!!
- Vykonatelnost
 - možnost faktického vynucení rozhodnutí
 - zpravidla spadá v jedno s právní mocí
 - lze ale i odložit či přerušit (typicky orgánem, rozhodujícím o opravném prostředku)

Děkuji za Vaši pozornost!

JUDr. Jan Provazík, Ph.D.
odborný asistent
Katedra trestního práva
Právnická fakulta Masarykovy univerzity
Veveří 158/70
611 80 Brno
e-mail jan.provaznik@law.muni.cz